

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries
and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-
ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

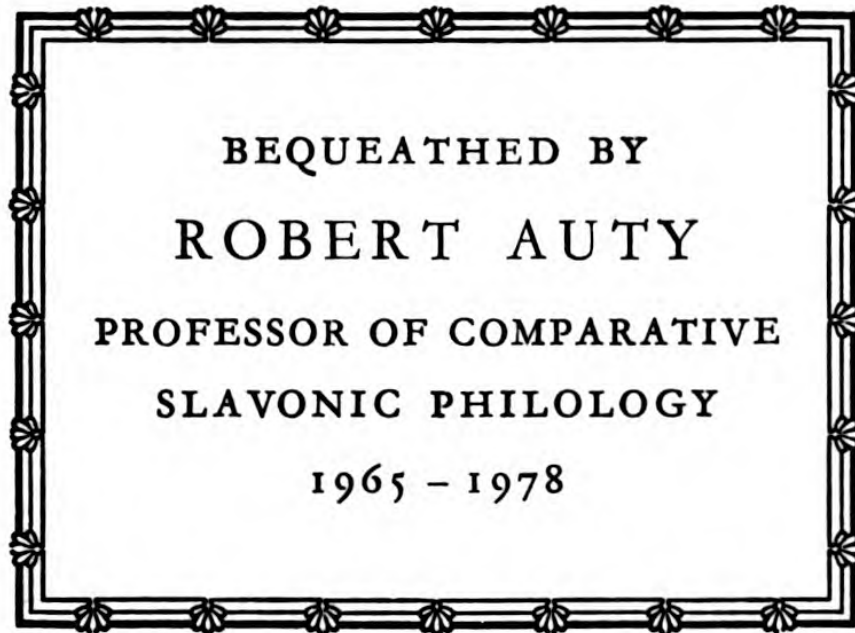
Comenius Collection

PG 5056.1873.X3

302664470W

BEQUEATHED BY
ROBERT AUTY
PROFESSOR OF COMPARATIVE
SLAVONIC PHILOLOGY
1965 - 1978

5731284
10

RUKOPIS
KRÁLOVĚDVORSKÝ

ILUŠTROVANÉ VYDÁNÍ

op

J. S. SCHENKEL.

NÁKLADEM KNĚŽKUPCESTVÍ: I. L. KOBER

J. Quittling.

RUKOPIS KRÁLOVÉDVORSKÝ.

NEJPRVNĚJŠÍ ILUSTROVANÉ VYDÁNÍ.

KREŠLIL AKADEMICKÝ MALÍŘ JOSEF SCHEIWL.

TEXT UPRAVIL A ÚVODY OPATŘIL PROF. J. KOŘÍNEK.

V PRAZE

NAKLADATEL: KNĚHKUPECTVÍ I. L. KOBER.

1873

Národní kněhtiskárna : I. L. Kober v Praze.

UKOPIS KRÁLOVÉDVORSKÝ.

Rukopis Královédvorský má jmeno své od města Králové Dvoru, kdež r. 1817 od V. Hanky ve sklepe věže kostelní nalezen jest. Rukopis tento sestává z dvanácti lístkův v malé osmerce drobným písmem ozdobně psaných mimo dva úzké proužky, na nichžto jenom jednotlivá slova a písmena čísti lze. Obsahujeť pak Rukopis Král. básně epické, lyricko-epické a lyrické. K epickým básním připočísti dlužno zpěvy známé pode jmenem: Záboj a Slavoj, Čestmír a Vlaslav, Oldřich a Boleslav, Beneš Hermanův, Jaroslav, Ludiše a Lubor; k lyricko-epickým náleží: Jelen a Zbyhoň, k lyrickým pak: Kytice, Jahody, Růže, Zezhulice, Opuštěná (Zarmoucená), Skřivánek. — Napsán jest Rukopis Král. ku konci třináctého století, avšak básně v něm obsažené sahají původem svým do rozličných věkův, ano i některé z nich do doby pohanské. Kdo byl jich skladatelem, písařem aneb sběratelem s jistotou udati nelze.

Z črna lesa vystupuje skála,
na skálu vystúpi silný Záboj,
obzíra krajiny na vsie strany;
zamúti sě ot krajin ote vsěch,
i zastena pláčem holubiným.
Sedie dlúho i dlúho sě mútie,
i vzchopi sě vzhoru, jako jelen,
dolov lesem, lesem dlúhopustým,
bystro spěcháše, ot muže k muži,
ot silna k silnu, po vsickej vlasti.
Krátká slova ke vsěm skryto řeče,
pokloni sě bohóm, otsud k druhu spěcha.

I minu deň prvý, i minu deň vterý,
i kdaž za třetiem luna v noci bieše,
sněchu sě mužie sěmo v les črn.
K nim zdě Záboj; otvede je v úval,
v ponížený úval hlubokého lesa.

Stúpi Záboj najnížeje dolov,
vze varyto zvučno:

„Mužie bratrských srdce i jiskrených zrakóv
vám pěju najniží z dola.

Piesň ide z srdce mého,
z srdce najnížeje pohrúžena v hoři.“

„Otčík zaide k otcem,
ostavi v dědině dietky svoje i svoje lubice,
i neřeče nikomu:

„Bafo, ty mluvi k nim oteckými slovy.“

I přiide cuzí úsilno v dědinu,

i cuzími slovy zapovída;

i kak sě zdie v cuzej vlasti ot jutra po večer,

tako bě sě zdieti dietkám i ženám,

i jedinu družu nám iměti

po púti vsiej z Vesny po Moranu.

I vyhánie z hájev vsie krahuje;

i kací bozi v cuzej vlasti,

takým sě klaněti zdě i jim oběcati oběť.

I nesměchu sě býti v čelo před bohy,

ni v súmrky jim dávati jiesti.

Kamo otčík dáváše krmě bohóm,

kamo k nim hlásat chodíváše,

posěkachu vsie drva,

i rozhrušichu vsie bohy.“

„Aj, ty Záboju, ty

pěješ srdce k srdcu

pěšnú z středa hoře.

Jako Lumír, ký slovy i pěniem

bieše pohýbal Vyšehrad i vsie vlasti,
tako ty mě i vsiu bratr.

Pěvce dobra milují bozi:

pěj, tobě ot nich dáno v srdce proti vrahóm!““

Zře Záboj na Slavojeva zapolena zraky
i pěniem dále srdce jímáše:

„Dva syny,
jejú hlasy přecházesta v muska,
vycházievasta v les;
tamo mečem i mlatem i ošcepem učista paži;
tamo pokrysta i vracesta sě rozkosem.
Kehdy paže jejú bieše dorostla
i jejú umy proti vrahóm,
i dorostachu druží batřieci:
ajta, vsi vyrazichu vz vrahy,
i by krutosť jich búřiúce nebe,
i v dědiny vratíše sě byvšie blahosť.“

Aj skočichu vsici v dól k Záboju
i tiščechu jej v přesilná paži,
i s prsú na prsi vsi kladechu rucě,
věhlasno dávachu slova k slovóm.
I přicházeše noc před jutro;
aj, vystúpichu z úvala rózno,
vezdě ke všem dřevóm,
ke všem stranám brachu sě lesem.

I minu deň, i minu deň vterý,
i po třetiem dni, kehdy sě zatemníše noc,
bra sě Záboj v les,
lesem za Zábojem sbory;

i bra sě Slavoj v les,
 lesem za Slavojem sbory.
 Vsiak imě vieru k vojevodě,
 vsiak srdce úporno králu,
 vsiak zbraň bystru na král.

„Aj Slavoji bratře,
 tamo k modru vrchu!
 vrch ten po vsěch po krajinách,
 tamo zaměřímy chody!
 Ot vrcha k ranému sluncu,
 tamo les temen;
 tamo si podámy rucě.
 Nynie beř sě lisími skoky,
 i jáz tako pojdu tudy.“

„„Aj Záboji bratře!
 čemu naše braň jmá teprev ot vrcha soptati krutosť?
 Otsavad buřny protiv králevým vrahóm!““

„Slavoji bratře!
 kdaž hada potřieti chceši,
 na hlavu najjistěje;
 tamo hlava jeho!“

Rozstúpi sě mustvo lesem,
 rozstúpi sě v pravo v levo;
 tudy taže Zábojevým slovem,
 onamo slovém prudka Slavoje,
 hlubinami lesóv k modru vrchu.

I kehdy bieše pět sluncí,
 podasta si přesilně rucě,
 i pozřesta lisíma zrakoma na královvy voje.

„Sraziti nám drbí Luděk voje,
voje své pod jednu ránu.“

„Aj Luděče, ty si parob na paroby králie!
Ty rci svému ukrutníku,
že dýmem jest nám velenie jeho.““

I rozluti se Luděk,
rúciem hlasem svola své voje.
Podnebesie bě plno osvěty ot slunce,
v osvětě plno blska z králevých vojev.
Hotovi vsici nohu v krok i ruku v braň
Luděkova dle slova.

„Aj Slavoji bratře!
tudy spěj lisími skoky;
já z pójdu vstříecu jim v čelo.“

I vyrazi Záboj v před jako krupobitie;
i vyrazi Slavoj v bok jim jako krupobitie.

„Aj bratřie, ti sie! nám krušichu bohy,
ti sie! nám kácechu dřeva,
i plašichu krahuje z lesów.
Bozi nám vícestvie dajú!“

Aj, prudkosť vyrazi Luděkem
z četných vrahów protiv Záboju;
i vyrazi Záboj,
hořúciema očima v Luděk měři:
dub protiv dubu zřieti ze vsieho lesa.
Záboj hna protiv Luděku nade vsie voje.

Luděk udeři silným mečem,
přetě třie kóže v ščítě.
I udeři Záboj mlatem,

otskoči hbitý Luděk
v dřevo vrazi mlat,
i skoti se dřevo na voj;
i třidesět jich otide k otcem.

I zluti se Luděk:

„Aj ty zhovadilý!
ty veliká potvoro hadův!
mečem se potýkaj se mnú.“

I máše Záboj mečem,
kus ščíta vrahu otrazi.

I tasi Luděk,
meč se smeče po koženě ščítě.
I zapolesta se oba k ranám,
ranami vsie po sobě stesasta,
i vsie kolem zbrocesta krviú,
i krviú zbrocechu je mužie
kolkol jejú vezdě v přelutej sěči.

Slunce přejde poledne,
i ot poledne juž na pól k večeru:
i váleno ješče, ni sěmo ni tamo ustúpeno,
i váleno zdě i váleno tamo ot Slavoje.

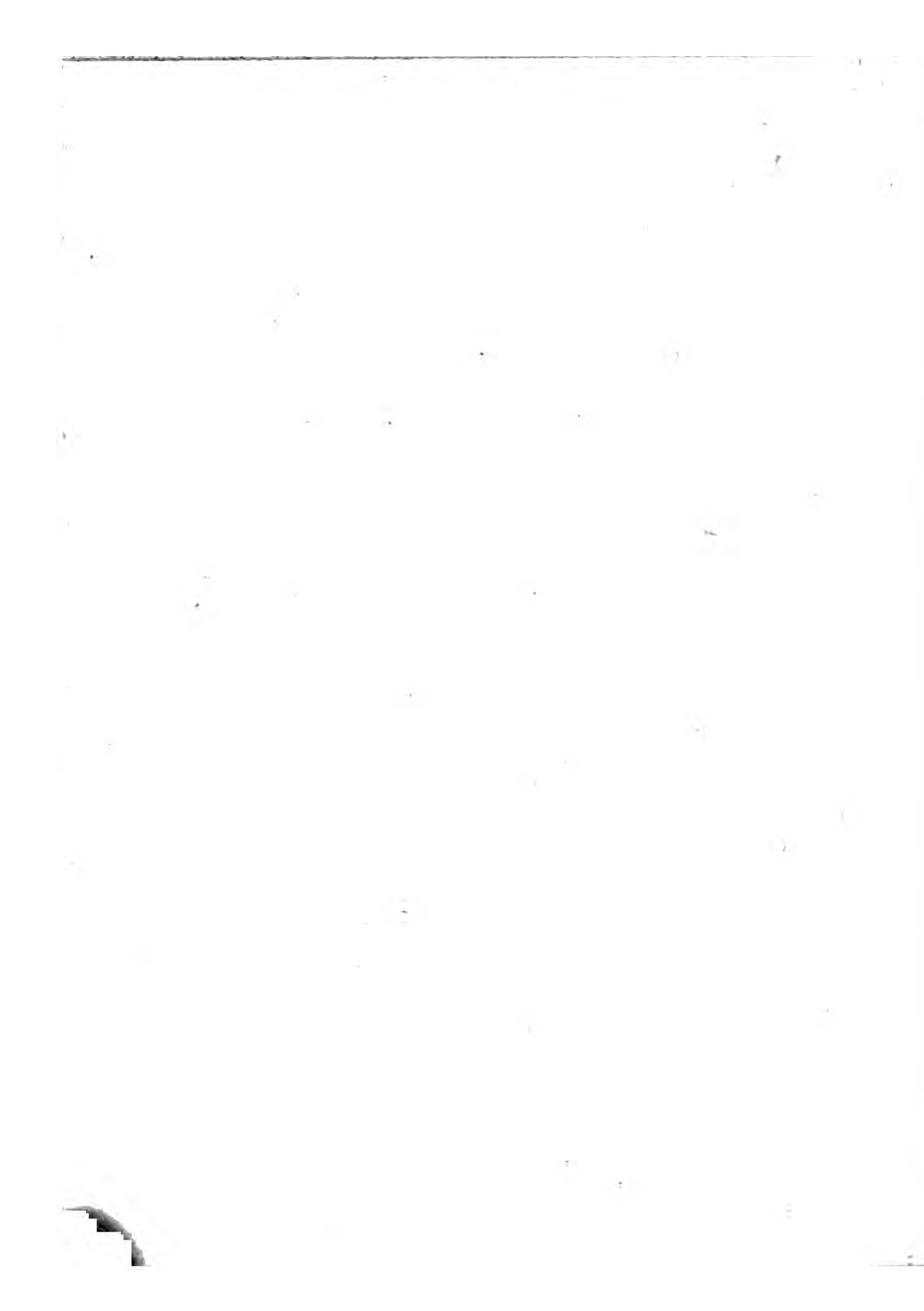
„Aj ty vraže, běs v tě!
čemu ty našu krev piješi?“

I chopi Záboj svůj mlat,
i otskoči Luděk.
Napřeže mlat Záboj výš vzhoru
i vrže po vrazě.

Letě mlat, rozskoči se ščit,
za ščítem se rozskočista Luděkova prsi.

K básni Záboj, Slavoj i Luděk na str. 12.

I uleče se duše těžka mlata,
i mlat i dušu vyrazi,
i zaneše pět siehův u vojsku.

Strach vrahóm vyrazi z hrdl skřeky:
radost vzevzně z ust vojnův Zábojevých,
i zajiskři z radostnú zraků.

„Aj bratřie!
bozi ny vícestviem dařichu.
Rozstupi se vás jeden hluk v pravo i v levo.
Ze vsěch údolí sěmo svedte koně.
Koni řehci vešken ten les.“

„„Záboji bratře, ty udatý lve!
neupúščeť bůřit u vrahy!““

Ajta otvrže Záboj ščit,
i v rucě mlatem i v druhej mečem,
takó i v přieč proráže dráhy u vrazěch.
I by upěti vrahóm, i by ustúpati vrahóm.
Třas je hnáše z bojišče,
strach z hrdl jich vyráže skřeky.
Koni řehce vešken les.

„Vzhoru na koně!
s koni za vrahy přese vsie vlasti!
Rúčí konie neste v patách za nimi našu krutosť!“

I vskočichu hluci vz rúcie koně,
i skok na skok po vrazěch se hnachu,
ránu na ránu soptichu krutú krutosť.
I míjechu rovně,
i hory i lesi v pravo i v levo;
vsie ubiehá v zad.

Hučie divá řeka,
 vlna za vlnú sě vale,
 hučechu vsi voji,
 skok na skok vsie sě hnáše přes bůřiúcu řeku.
 Vody uchvátichu mnoštvie cuzích,
 i přenesechu své zvěsty na druhý břeh.

I po krajinách vezdě v šír i v šír
 lutý ostriež rozepě svoje křiedlě svoje dlúžě,
 bystro léta za ptactvem:
 Zábojevi voji rozechnachu sě v šír,
 vezdě po vlastech hnachu luto po vrazěch;
 vezdě srážechu je i stúpachu koni.
 Nocú pod lunú za nimi luto,
 dnem pod sluncem za nimi luto,
 i opěty temnú nocú,
 i po noci šedým jutrem.

Hučie divá řeka,
 vlna za vlnú sě vale;
 i hučechu vsi voji,
 skok na skok vsie sě hnáše přes bůřiúcu řeku.
 Vody uchvátichu mnoštvie cuzích,
 i přenesechu své zvěsty na druhý břeh.

„Tamo k šedým horám!
 tamo dobúří naše pomsta.“

„Aj Záboji bratře!
 juž nám nedaleko hory,
 a juž hlúček vrahóv,
 i ti žalostivo prosie.““

„Vratno krajinú,
tudy ty, jáz tudy, vyhubit vsie kráľevo!“

Vietr buří přes vlasti,
vojsky búrie přes vlasti;
v pravo i v levo, vezdě šíř silú vojsky,
v radostném hlucě.

„Aj bratřie, aj šerý vrch!
bozi ny tamo vícestviem dařili
Tamo i vele duš těká
sěmo tamo po dřevěch.
Jich boje sě ptactvo i plachý zvěř,
jedno sovy neboja sě.“

„Tamo k vrchu pohřebat mrch,
i dat pokrm bohovóm,
i tamo bohóm spásám dat mnoství obětí,
a jim hlásat milých slov,
i jim oružie pobitých vrahov!“

V epické básni této, která náleží obsahem svým do doby pohanské, líčí se povstání Čechů proti Frankům, kteřížto na počátku devátého století (r. 805) na rozkaz Karla Vel. (v naší básni král — Karel) pod vůdcem Luděkem do Čech vtrhli, pohanským Čechům křesťanské náboženství vnucovali, jich obřady rušili a cizí způsoby zaváděli. Vůdcové čeští Zábój a Slavoj tajné pozdvižení proti nim způsobivše, porazili je na hlavu a vlast od jařma cizího vysvobodili. Dějištěm jest země česká a to střední její kraje na severozápadní straně od Vyšehradu (Rakovnicko). (Palacký, Dějiny I, 1, 117; Zap, Česko-Mor. Kronika I, 94.)

Rozměr jest volný; nejčastěji vyskytají se řádky osmi- a desítlabičné.

OSTMÍR V LASLAV.

Neklan káže vstáti k vojně,
káže kniežecmi slovy
protiv Vlaslavu.

Vstachu voje, vstachu k vojně,
vstachu na kniežecie slova
protiv Vlaslavu.

Holedbáše se Vlaslav kněz
vícestviem nad Neklanem,
nad slavným knězem;

púšťáše meč i oheň v krajiny Neklaniny,
i hlásáše nad hrabivými meči svojich vojnóv
pohaněnie Neklanu.

„V boj Čstmíře vedi mé sbory!
Hadlivě ny pozývá nadutý Vlaslav.“

I vsta Čstmír, i vzradova se,
radostně sně svůj ščit črn dvú zubú,
i sně se ščítem i mlat i nepronikavý helm;
pode vsie drva vlozie oběti bohóm.

Bujno zvoláše Čstmír na voje,
v skořě voje v řady jdú.

I tažechu před sluncem záhe,
i tažechu přes ves deň i po slunci
tamo k pachrbu.

Ajta se vale dým po dědinách,
i po dědinách stenánie žalostivých hlasóv.

„Kto sežže dědiny?
I kto rozplaka vaše hlasy?
kto? Vlaslav?

Poslednie budi jeho vrastvo!
Pomstu i pahubu voji moji na niej nesú.“

Otvecechu vojevodě Čstmíru:
„Kruvoj, Kruvoj škàredý otehnáše stáda,
i zdieše hoře v dědinách ohněm i mečem.
Vsie, če plzno bieše, potře jeho zloba krutá,
i zaje vojevodu nám.““

I zazli se Čstmír na Kruvoj,
z širokú prsú zloba se mu rozevře
po vsěch po údech.

„Vojni!“ — vece — „z jutra záhe
rozpálímy krutosť vsiu;
pohovte zemdleným údóm!“

Stoja hory v pravo,
stoja hory v levo,
na jich vrcholi na vysokej
zíra jasné slunéčko.

Horami zdě otsud,
horami tam ottud tahú voje,
bitvu v sobě nesú.

Aj tamo k hradu, hradu na skálě,
tamo kdě Kruvoj vězí Vojmír i jeho lepú dceř,
jež zaje v hustě lesě, tamo pod šedú skalú,
i pohaně Neklan kněz.

Kruvoj Neklanu oběce vieru i podáše věrnú ruku:
„obak hlasem tiem i rukú tú uvádíeše biedu na ľud.
Aj vzhoru k vyšňu hradu,
aj k hradu voji tecte!“

I zaměšichu sě voji,
i hrnuchu sě k hradu
po slověch udatna Čstmíra
jako ledovití mraci.

Pokrychu sě přední ščit na ščit,
zadní zapierachu sě na kopie
i v drva u přieč zasazená za drva.
I výš nad vršinu lesa drnkachu meči jich v hrad,
běsnichu protiv mečem z hrada tesajúciem.

Řváše na hradě Kruvoj řváníem býka,
řváše chrabrost v svoje ludi,

i meč jeho padáše v Pražany jako drvo se skály.
 A po horách mnoho silných dubův:
 také ke hradu se shluče Neklanových vojnův.

Vele Čstmír z zad udeřiti na hrad,
 vele s předa přeskočiti hradbu.
 Ajta drva vysokorostlá v hustotě pod skalů přiklo-
 nichu k pevnej hradbě,
 po drvěch by se válely klády nad hlavami vojem.
 Aj pod nimi s předa postavi se silných muž k muži,
 se týkachu druh druhu širokýma plecema.

Drva vložichu na rámě,
 přieč i v dél je spevnichu úžemi,
 i podstavichu sebe-dle dřevce.
 I vzskočichu muži na sie drva,
 rozložichu kopie po ramenú,
 spēchu úžemi.

Vzskoči řad třetiech na vteré,
 čtvrtých na třetie,
 i pátých až k vrchu ku hradovu:
 skad hořechu mečie,
 skad sipěchu střely,
 skad se řútichu búriecie klády.

Aj prúd Pražan jarno přese zdi teče,
 zachváti vsiu sílu v tvrdě hradě.

„Vstup Vojmíře! vstup s milú svú dcerú,
 pokroč z věže ven vz rané blaho tamo na skálu;
 na skálě uzrieš krváceti Kruvoj pod sekyrú mestnú!“

Vznide Vojmír v blahodějně jutro,
 vznide se svú dcerú lepotvornú,

i zře krváceti vrah svůj Kruvoj.

I posla Čstmír kořist vratno ludem;

s kořistú vrace se lepá děva.

I chtieše Vojmír oběť vzdáti bohóm,

v siemže miestě v siemže krocě slunce.

„Vzhoru Vojmíře!“ — vece mu Čstimír —

„naši kroci chvátají vícezit nad Vlaslavem.

Prodli v službě bohóm.

Bozi chtějú stepati Vlaslav.

Kehdy slunce dokročí poledne,

jest nám dokročiti na sie miesto,

kdě vícestvie hlas vojsk našich vzhlásá.

Vet ti zbraně vraha tvého, pojdi.“

Vzradova se Vojmír velevele,

vzvola skály hlasem v lesě hlučným,

z mocna hrdla vola k bohóm tako,

i vztřasú se drva šíra lesa:

„Nezjařte (se) bozi svému sluzě,

ež nepálí oběť v dnešniem slunci!“

„Dlužna oběť bohóm,“ — vece Čestmír —

„a nynie nám na vrahy pospěti.

Nynie vsedni ty na rúčie koně,

proletni lesy jeleniem skokem

tamo v dúbravu;

tam s cesty skála bohóm zmilená,

na jeje vrsě obětuj bohóm,

bohóm svým spásám,

za vícestvie v zadech, za vícestvie v předě.

Neže se poznaje, že slunce pokročí na tvrdosti nebes,

stúpíš tamo na miesto;
 a neže slunce postúpí vterým krokom
 i krokom tretiem nad vršiny lesné,
 dojdú voje tamo, kde oběť tvoje pověje v slúpech
 dýmu;

i pokoří se vsie vojska tudy jdúce.“

I vsede Vojmír na rúcie koně,
 proletě lesy jeleniem skokem
 tamo v dúbravu, na dráhu k skálě;
 na vrsě skály zanieti oběť
 bohóm svým spásám,
 za vícestvie v zadech, za vícestvie v předě.
 Jim obětova kravicu bujnú,
 srst' červená po nie se lsknieše;
 jalóvku siu kúpi ot pastuchy
 v úvalě tam u vysokej trávě,
 dada za niu kón' i s uzdú.

Plápoláše oběť;
 i blížíše se voj k úvalu,
 iz úvala vzhoru v dúbravu.
 Voji, ozvučeni hlukem,
 jdú po jednom, oružie nesúce.
 Prokni jda kol oběti bohóm slávu hlásáše,
 i zacházeje, zezvuče nemeškáše.
 I kehdy docházeše posleda vojev,
 vzskoči Vojmír na svůj rúci komoň,
 tučné kýty i plece naloží šesti jezdcem za voji.
 I jdieše vojska všemi kroky slunce
 až pod polednie slunce;

tamo na rovni očekáváše je vojivný Vlaslav.

Ot lesa k lesu stáše jeho síla,
síla stáše pětkrát věčšie Pražan.

Jako z mračen z niej vznikáše jeket,
lání psóv přemnoha mnoství.

„Trudno nám váleti s těmi vrahy;
kyj palicu málokdy zadrží.“

Tako Vojmír. Na čeže Čstmír vece:

„Věhlasno to v súkromí mluvití,
věhlasno sě hotovati na vsie.

Čemu čelo protiv skále vzpřieci?

Liška obludí túr jarohlavý.

Zdě ny viděti Vlaslavu s hory:

rúče dolov kolkol vrcha sieho,

by v zad byli, kto u předě běchu:

opač chody tako dolem hory.“

A sie zdieše Vojmír i zdieše Čstmír;

i hrnu sě vojska kolkol hory,

i hrnu se vojska devětikrát.

Tako vrahóm rozmnožichu svá čísla,

tako vrahóm rozmnožichu jich strachy.

Rozstúpichu sě po nižniem chvrastí,

by sě lsknula braň jich v zracě vrahóm;

i by leskem naplněma hora.

Nalíf vyrazi Čstmír se zástupem,

zástup sien bě čtyřie hlukóv četný;

s niem ze stienóv lesniech vyrazi Třas,

Třas osěde četné voje vrahóm.

V zad! v zad! — Strach i jim by ze vsia lesa;
rozprnú sě řady sěmo tamo.

Vojmír vnoči na ně chrabrú rukú,
i zastúpi úval na vzchod na pól,
v bok sě stavi protiv Vlaslavu.

Aj, řičie les řvaniem iz úvala,
jak by hory s horami válely
i vsie drva v sebe rozlámaly.

I vyskoči Vlaslav protiv Čstmíru,
i vyrazi Čstmír proti Vlaslavu
v lutú sěč; ranú, opět ranú
srazi Vlaslav dólov.

Vlaslav strašno po zemi sě kotí,
i v bok, i v zad, vstáti nemožeše:
Mořena jej sýpáše v noc črnu.
Kypieše krev ze silna Vlaslava,
po zeleně trávě v syrú zemi teče;
aj, a vyjde duša z řvúcej huby,
vyletě na drvo a po drvěch
sěmo tamo, doníž mrtev nežžen.

Ulekú sě u Vlaslava súcí,
upěchu vzhoru na stráň otsud
skryto před Čstmírovým videm,
před Čstmírem Vlaslavobojcem.

Zevzni vícestvie k Neklaňu radostnu uchu,
i zrači sě kořist Neklanovu radostnu oku.

Báseň tato epická sahá obsahem svým též do doby pohanské. Děj, který se v ní opěvá, padá do první polovice IX. století a jest následující:

Vlaslav (Vlastislav), vrstevník Neklana, sedmého to knížete po Přemyslu oráči, v držení měl knížetství Lucké (Žatecko), odkudž časté vpády činíval do knížetství Pražského. Chtěje se pak krajin Neklanových zcela zmocniti, získal sobě některé vojevody, kteří až dosud knížete Pražského byli poslušni, zejména Kruvoje, který, jak Ruk. Král. praví, Neklanovi dříve byl víru slíbil. Spojen s tímto hubil Vlaslav ohněm i mečem krajiny Neklanovy. Neklan vyslal proti němu vůdce svého Čestmíra (Čstmíra), který nejdříve hradu Kruvojova dobyv, Kruvoje samého zabil a zajatého od něho vévodu Vojmíra s krásnou jeho dcerou vysvobodil. Poté táhl Čestmír, provázen jsa Vojmírem, proti Vlaslavovi samému, jehožto pětkrát větší vojsko zdařeným úskokem válečným přemohl. Vlastislav v boji tom rukou Čestmírovou zahynul.

Bitva tato mezi Lučany a Pražany stala se dle vypravování letopisce Kosmy (1045—1125) na poli Turském severozápadně od Prahy, a doplniti dlužno, co báseň naše zamlčela, že i Čestmír v ní padl, a že mu Čechové z dělali mohylu vysokou, která se za času Kosmova nazývala mohylou Čestmírovou, blízko prý osady Chýnova opodál Turska. (Palacký, Dějiny I. 1, 109; Zap, Čes.-Mor. Kron. I, 101.)

Rozměr básně jest jako v předešlém zpěvu volný.

eľeň

Běháše jelen po horách, po
vlasti,
poskakova po horách, po dolinách,
krásná parohy nosi;
krásnýma parohoma hustý les pro-
ráže,
po lesě skákáše hbitými nohami.

Ajta junoš, po horách chodíva,
dolinami chodíva v luté boje;
hrdú braň na sobě nosíva,
braňú mocnú rozráže vrahóm
shluky.

Nenie juž junose v horách!
 Podskoči naň zdě lstivo lutý vrah,
 zaměši zraky zlobú zapolena,
 udeři tiežným mlatem u prsi,
 zevzněchu mutno žalostní lesi;
 vyrazi z junose dušu, dušicu!

Sie vyletě pěkným táhlým hrdlem,
 z hrdla krásnýma rtoma.

Aj tu leže!

Teplá krev za dušicú teče, za otletlú,
 syrá země vřelú krev pije:
 i by v každej děvě po žalním srdeccě.

Leže junose v chladnej zemi,
 na junosi roste dúbec, dub,
 rozkládá se v suky šíř i šíř.

Cházievá jelen s krásnýma rohoma,
 skáče na nožiciech rúciech,
 vzhoru v listie piená táhlé hrdlo.

Sletujú se tlupy bystrých krahujcev
 ze vsia lesa sěmo na sien dub,
 pokračujú na dubě vsici:

„Pade junose zlobú vraha!“

Junose plakáchu vsie děvy.

Lyricko-epická báseň tato volného rozměru pochází též z doby pohanské. Opěvá se v ní smrt jinocha, od vraha zabitého, jehož všechny děvy oplakávají. Zda-li to děj skutečně historický čili jen od básníka vymyšlený, rozhodnouti nelze.

Poletova holub se dřeva na dřevo,
žalostivo vrka hoře vsiemu lesu:

„Aj ty lese širý! v tobě jáz letávách
s holubicú drahú, s milú, přesmilitkú.
Ach a zlobný Zbyhoň chváti holubicu,
i otnese u hrad, ach, a u hrad tvrdý!“

Aj obcháže junose kol tvrda hrada,
žalostivo vzdycha po svej drahej milej.
Ot hrada na skálu, na skálě si sěde,
žalostivo sedie, s němým lesem mlčie.

I přiletě holub, žalostivo vrka.

Podviže junose hlavu k němu, vece:

„Ty holúbče mutný! tobě mutno samu.
Tobě-li krahujec uchváti tvú družu?
Ty Zbyhoni tamo na tom tvrdě hradě,
ty uchváti moju drahú, předrahúčku,

a otnese, ach! u hrad, u hrad u tvrdý!
 Holúbče! ty by si byl válel s krahujem,
 kdyby tobě bylo srdice udatno;
 ty by si byl vydřel krahujcu svú drahú,
 kdyby tobě byla dravá, ostrá drápy;
 ty by si byl zabil krahujce zlobného,
 kdyby ti byl tvrdý, masožravý noseč.“

„Vzhoru mutný junoš, ženi na Zbyhoň!
 Tobě srdce přeudatno proti vrahu,
 tobě protiv jemu braně silná, ostrá,
 tobě jemu v hlavu těžek železný mlat!“

Rúče junoš dolóv, v dolě temným lesem.
 I vze na sě svoju braň i na rámě mlat svůj,
 spěje lesem temným ku hradu ku tvrdu.

Bě u hrada tvrda. Nocú vezdě temno.
 Tluče silnú pěšťú.

„„Kto to?““ s hrada slova.

„Já sem lovec bludný.“

Otvořie sě vrata.

Tluket silnú pěšťú: otvořie (sě) vteré.

„Kdě vladyka Zbyhoň?“

„„Za velikú sieňú.““

Tamo Zbyhoň vilný, tamo plaka děva.

„Aj otvoři lovcu!“

Neotvoři Zbyhoň.

I rozrazi mlatem dřvi silný junoš,

i rozrazi mlatem Zbyhoněvi hlavu.

Hradem vezdě běha, i vsie v hradě pobi.

U svej krásnej děvy do usvěta leže.

Přijde rané slunce vrcholy dřev k hradu;
přijde nová radost v junošino srdce,
že svú krásnú děvú chova v silnú pažú.

„Čie ta holubice?“

„„Zbyhoň ju uchváti.

Jako mě zdě věza, tak ju v tvrdě hradě.““

„V lesy s tvrda hrada!“

I letieše v lesy,

i letieše sěmo, i letieše tamo,
se dřeva na drevo se svým holúbcem,
s holúbcem spáváše na jednej větvi.
Vzradova sě děvú, se svým junošú
chodi sěmo tamo, vezdě kamo zechtě,
smilitkem spáváše na jednom ložici.

Lyricko-epická báseň tato psána jest veršem dvanáctislabičným. Líčí se v ní žalost jinocha, kterému Zbyhoň, vladyka loupeživý, milenku unesl, načež on do hradu Zbyhoňova se dostav, Zbyhoně zabil a děvú svou vysvobodil. Něžně a vtipně jest osud onoho jinocha a milenky jeho k stejnému osudu holubičky, již krahujec uchvátil, připodobněn. Je-li děj v ní obsažený historický čili nic, neví se, avšak z krahujců, pohanským Čechům posvátných, kteří se v ní jako v předešlé básni připomínají, souditi lze, že vznikla dříve doby křesťanské.

— — — — — sě v črn les
tamo, kam(o) sě vladyky sněchu,
sedm sích vladyk s udatnými sbory.
Výhoň Dub tamo s niem snahú chváta
se vsiú chasú svojú temnem nočnem.
Sie chasa mu bieše na sto chlapów,
vsěch sto jmieše v nožnách břietné meče,
k mečem vsěch sto jmieše mocná paže,
k Výhoňu v utrobách statnú vieru.
Dostúpichu mýta středem lesa,
podachu si kolem pravě rucě,
tichými slovesy hovořili.

Noc se převalíš přes pól noci,
pokročíš k jutru šedošeru.
Ajta! vece Výhoň knězu Oldřě:
„Hoj poslyš ty veleslavný kněže!

Bóh ti bujarosť da u vsie údy,
 Bóh ti da věhlasy v bujnú hlavu;
 ty ny vedi proti zlým Polanóm!
 Po tvém slově pójdem v pravo, v levo,
 buď v před, buď v zad, u vsie pótky luté;
 vzhoru, vzmužte chrabrosť bujných srdec!“

Ajta! kněz vzé prapor v mocnú ruku:
 „Za mnú, za mnú chrabro na Polany,
 na Polany, vrahy našich zemí!“

Hrnuše sě za niem osm vladyk,
 s vladykami třie sta pól sta vojnóv,
 vojnóv přeudatných tamo, kdě bě
 mnostvие Polan rozvaleno ve sně.

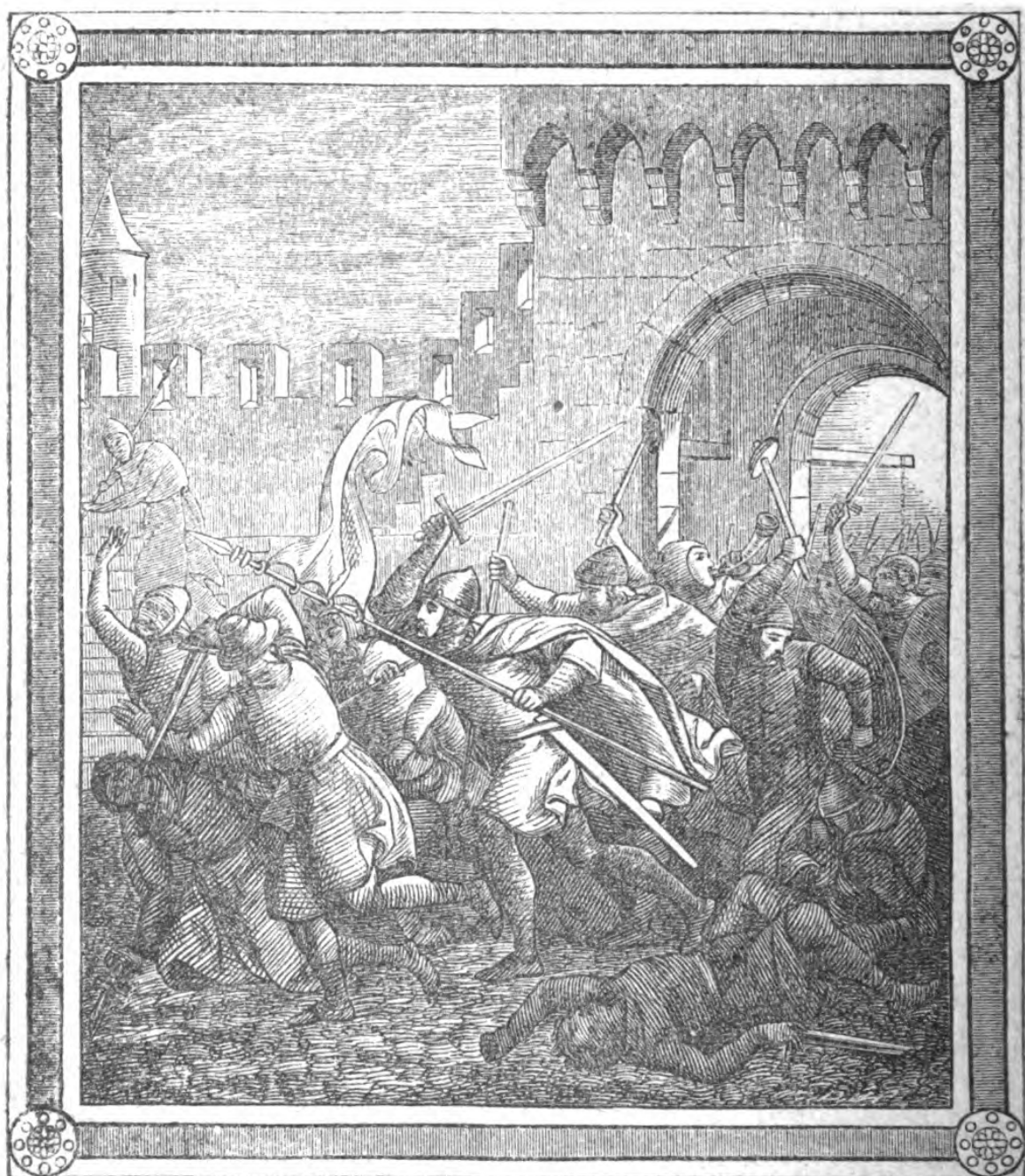
Na vrsě kde stáchu pokraj lesa:
 aj, vsia Praha mlčie v jutřniem spání,
 Vltava sě kúrie v raněj páře,
 za Prahú sě promodrujú vrsi,
 za vrchy vzhod šedý projasňuje.

S hory dolóv. Ticho vsie tichúnko:
 v tichej Prazě chytro pokrychu sě,
 oružie vsie krzny zahalichu.

Ide pastucha po šerém jutřě,
 hlása bránu otvořiti vzhoru.

Slyše stráže volánie pastušino,
 otvoři mu bránu přes Vltavu.

Vznide pastýř na most, hlasno trúbí;
 vzskoči kněz na most, sedm vladyk za niem;
 prokní cvála se všem se svým ludem.
 Uderichu rány bubni hromné,

vyrazichu zvuky trúby hlučné.
 Chorúhvi tu sbory na most vrazia,
 ves most otrásá sě pod jich davem.
 Strach udeři u vsie u Polany.
 Aj, Polené oružie chvátajú,
 aj vladyky sěčné rány sěkú!
 Polené tu skáčú sěmo tamo,
 davem trčiú ku bráně priekopy,
 ďále, ďále před udatnú sěčú.

Aj, vícestvie jesti bohem dáno
 Vstane jedno slunce po vsiem nebi,
 vstane Jarmír nad vsiú zemiú opět.
 Roznosi sě radost po vsiej Prazě,
 roznosi sě radost kolkol Prahy,
 rozletnu sě radost po vsiej zemi,
 po vsiej zemi ot radostnej Prahy.

Epické básně této zůstala nám jen poslední třetina, již zachovalé listy Ruk. Král. počínají. Událost, k níž báseň tato se vztahuje, jest následující:

Boleslav II. Pobožný († r. 999) zůstavil tři syny: Boleslava, Jaromíra a Oldřicha. Na trůn dosedl po něm Boleslav III. Ryšavý, podlý nekázanec, před nímž bratři jeho Jaromír a Oldřich museli prchnouti. I utekli k vévodovi Bavorskému, k potomnímu císaři Jindřichu II. S nesmírnou rychlostí klesala říše česká pod nehodným knížetem tímto, a stalo se tudýž, že vévoda polský, Boleslav Chrabrý, muž ducha podnikavého, do zemí českých vtrhl, a dobyv Krakova, netoliko nynější Halič, ale i Moravu a celé Slovensko v Uhřích do rukou svých dostal. I čekaltě jen příležitosti, jak by se Čech samých mohl zmocniti. Čechové, nemohouce ukrutné vlády Boleslava III. snésti

povolali na trůn Vladivoje, bratra Boleslava Chrabrého. Boleslav III. utekl do východních Frank k markraběti Jindřichovi čili Hezilovi, který ho dal zatknouti a do vězení zavésti. Avšak Vladivoj panoval jen několik měsíců. Umřel na počátku r. 1003. Po jeho smrti povolán na trůn Jaromír, kterýžto, vrátiv se s bratrem svým Oldřichem z Němec, přijat jest od lidu se všeobecným plesáním. Mezitím ale pustil markrabě Jindřich Boleslava III. z vězení. Tento utekl se k nejmocnějšímu nepříteli svému, Boleslavovi Chrabrému, který jej mocí válečnou zase uvedl do Prahy. Jaromír musel po druhé vlast opustiti a ucházeti se o pohostinství u Jindřicha II. Avšak sotva že Boleslav III. vlády se zmocnil, počal znova páchat ukrutenství, tak že Čechové opět se vzbouřili a samého Boleslava Chrabrého povolali, kterýžto Boleslava III. oslepil a do vězení poslal, kdež později zemřel; sám pak přišed do Prahy, uvázal se v české knížetství. Brzo však upadli Polané pro násilí, kterého se dopouštěli, v nenávisť Čechů tak, že tito čekali příhodné doby, jak by se jich mohli sprostiti. Když tedy císař německý, Jindřich II., protože Boleslav Chrabrý Čechy od něho v léno přijmouti nechtěl, proti němu do Čech vtrhl, a Jaromír a Oldřich jej provázeli, národ celý k nim se klonil. Praha mužnému Oldřichovi otevřena, Polané vyhnáni a Jaromír dosazen podruhé na stolec knížecí. To stalo se na počátku měsíce září r. 1004. (Palacký, Dějiny I. 1, 282.; Zap. Česk.-Mor. Kron. I. 271.) Tuto tedy porážku Boleslava Chrabrého a vypuzení Poláků z Prahy slaví naše báseň, kterážto zajisté ne dlouho po události samé složena jest.

Verš jest desítislabičný.

ENEŠ HERMANOV.

DUJFATOCKA.

Aj ty slunce, aj slunéčko!
ty-ľi si žalostivo?
čemu ty svietiľ na ny,
na biedné ludi?

Kde jeľ kněz, kde lud náš
branný?

K Otě daleko zajel!
kto ny vrahóm vytrže,
sirá vlastice!

Dlúhým tahem Němci tahú,
a sú Němci Sasíci,
ot Zhořelských dřevných hor
v naše krajiny.

Dajte, nebožátka, dajte
stříebro, zlato, zbožice;
paky vám vyžehajú
dvory, chyžice!

A vsiecko nám vyžehachu,
 stříebro, zlato pobrachu,
 hovědce otehnachu;
 dále k Troskám jdú.

Netužte, kmetie! netužte,
 juž vám travička vstává,
 tako dlúho stúpaná
 cuziem kopytem.

Víte věnce z polských květův
 svému vyprostiteliu!
 Osenie sé zelená,
 proměnie sé vsie.

Ruče sé (vsie) proměníše.
 Ajta! Beneš Hermanóv
 tajno lud v hromadu zve
 protiv Sasíkom.

Shlučechu sé kmetští lidé
 v lesě pod Hrubú Skalú,
 vsiak za oružie jme cep
 protivu vrahóm.

Beneš, Beneš v předu jede,
 za niem ves lud drážlivý.
 „Pomstu, pomstu!“ — volá — „vsěm
 Sasóm pleniúcím!“

Ajta! hněvi uchvátichu
 krutosťú obě straně,
 vzbúřichu sé v utrobách
 rozezlených muž.

Rozohnichu zraky jejú

protiv sobě strašivo:
vstanú kyji nad kyje,
kopie nad kopie.

Srazistě tu obě straně,
jakžby les v les sě valil;
jak blesk hroma po nebi,
tako blesk mečev.

Vzezvuče skřek hrózonosný,
poplaši ves zvěr leský,
vsie nebeská letadla
až po třetí vrch.

Rozléha sě po úvalěch
ot skalnatých (ote) hor
tu ráz kyjev, tu mečev,
jak kot vetchých dřev.

Tako stásta obě straně
protiv sobě bez hnutia
na zasazenú patú,
na pevnú lýtkú.

Obráti sě Beneš vzhoru,
kynu mečem na pravo:
tamo se síla hrnu;
kynu na levo.

I vlevo bůří sě síla.
Ot zad na skalnatý lom,
i z loma vsie kamenie
na Němce vrhú.

Ide pótka s chluma v rovňu;

i by Němcem upěti,
i by Němcem prnůti,
i pobitie jim!

Epický zpěv tento spočívá na události následující:

Když byl král Přemysl Otakar I. zajel do říše, aby tam pomáhal Otovi IV. Bavorskému proti odpůrci jeho Filipovi Staufovci, vtrhli Němci Sasíci přes Žhořelské hory v české krajiny, pleníce je ohněm a mečem, až od Beneše syna Heřmanova v lese pod Hrubou Skalou na hlavu poraženi jsou r. 1203. Byliť oni Sasíci houfy Dětricha markraběte Míšenského, který za to, že Otakar jeho sestru Adlétu zapudil, vpádem tímto na něm pomstíti se chtěl. Beneš, syn Heřmana Markvartice z Ralska, byl županem krajiny na hořejší Jizeře, kde od pradávna rod Markvarticův velikými statky vládl. (Palacký, Dějiny I. 2, 115.; Zap, Čes.-Mor. Kron. I. 725.)

Báseň, kterážto nedlouho po události opěvané vznikla, liší se formou svou od ostatních básní Ruk. Král. Sestává totiž ze strof o čtyrech verších, z nichžto první má 8, druhý a třetí 7 a čtvrtý 5 slabik.

Znamenajte staří, mladí
o pótkách i o sědání.

Bieše druhdy kněz Zálabský,
kněz slavný, bohatý, dobrý;
ten imieše dceř jedinu,
sobě i všem milú vele.
Ta dci na div slíčna bieše:
těla urostlého krásně;
líce jmieše ovsěm bielé,
na lícech ruměnci ktviechu
oči jako nebe jasné,

i po jejej bielej šíji
 vlasí zlatostvúcí vějú,
 u prstěncěch skadeření.

Aj druhdy kněz káže poslu,
 by se páni vsici sněli
 na hrad na hody veliké.
 I kdaž bě deň ustavený,
 sněchu se sěm vsici páni
 z dalných zemí, z dalných vlastí
 na hrad knězu na sie hody.
 Vzezni hlahol trub i kotlův.

Páni ku knězu se hrnú,
 poklonichu se tu knězu
 i knění i lepej dceři;
 za předlúhé stoly sedú,
 prokní rozenie-dle svého.
 Nosichu jedenie divá,
 i nosichu pitie medná;
 i by hodovanie hlučné,
 i by hodovanie slavné.
 Rozstúpi se síla v údech,
 rozstúpi se bodrost v myslech.

V ta doby kněz vece pánóm:
 „Mužie! nebudi vás tajno,
 z kakých příčin ste se sněli.
 Statní mužie! jáz chcu zviesti,
 kací z vás mi najplznějí.
 V míře válku múdro ždáti;
 vezdy nám súsědé Němci.“

Die kněz. Přetrže se ticho;
 ot stolův tu vstachu páni,
 poklonichu se tu knězu
 i kniení i lepej dceři.
 Kotly, trůby slyšeti znova.
 Vsie se ku sedáníu strojí
 tu před hradem v širé lúčě.
 Vz výši na pavlači krásné
 sedieše kněz starostami,
 sedie kniení s zemankami
 i Ludiše s děvicemi.

I káže kněz zemanóm svým:
 „Kto chtie prví na sedáníe,
 ty jáz kněz sám ustanoviu.“
 I káže kněz na Střebora,
 Střebor Ludislava zývá.
 Vsedasta oba na koně,
 vzesta dřevce ostrú hrotú,
 prudko protiv sobě hnasta,
 dlúho spolu zápasista,
 ež dřevce oba zlámasta;
 i tak uondána běsta,
 oba z dráhy vystúpista.
 Zevznie hlahol trub i kotlův.

I káže kněz zemanóm svým:
 „Kto chtie vterí na sedáníe,
 aby kniení stanovila.“
 Kniení na Srpoše káže,
 Srpoš Spytibora zývá.

Vsedasta oba na koně,
 vzesta dřevce ostrú hrotú.
 I hna Srpoš v Spytibora,
 vysadi jej z tvrda sedla,
 sám se s koně ruče vrže.
 Oba dobysta tu mečí,
 ráz po rázě v černá ščítý,
 jiskry vzprchú z černú ščítú.
 Spytibor Srpoše seče,
 Srpoš v chladnú zemiú pade.
 I oba sta unavena,
 oba z dráhy vystúpista.
 Zevzníe hlahol trub i kotlów.

I káže kněz zemanóm svým
 „Kto chtie třetí na sedání,
 by Ludiše stanovila.“
 Kněžna na Lubora káže,
 Lubor Bolemíra zývá.

Vsedasta oba na koně,
 vzesta dřevce ostrú hrotú,
 ruče v ohradu se hnasta,
 protiv sobě zaměřista,
 srazista se oščepoma:
 Bolemír se s koně koti,
 ščít mu daleko zaletě;
 otnesú jej chlapi z dráhy.
 Zevzníe hlahol trub i kotlów.
 Lubor na Ruboše zývá:
 Ruboš ruče na kón vzskoči,

prudko na Lubora žene;
 Lubor kopie mečem přetě,
 křepce v helm mu vrazí ránu;
 Ruboš vazem s koně spade;
 otnesú jej chlapi z dráhy.
 Vžezni hlahol trub i kotlův.
 Lubor na zemany zývá:
 „Kto se chtějú se mnú bítí,
 těm v ohradu sěmo jeti!“
 I by hovor mezi pány,
 Lubor na ohradě ždáše.
 Vytče Zdeslav dlúhé dřevce,
 i na dřevci tuří hlava;
 vzskoči na oř jarobujný,
 hrdivými slovy vece:
 „Praděd (mój) zbi diva túra,
 otčík zahna Němcev sbory:
 zkusí Lubor chrabrost moju!“
 I tu protiv sobě hnasta,
 hlavama v sebe vrazista,
 aj oba s koňú spadesta;
 rúče zdě meče dobysta,
 opěšalá zápasista,
 křepce mečema máchasta,
 kol se rozléhachu rázi.
 Lubor se k němu přiboči,
 mečem kruto v helm mu sěče,
 helm se rozskoči v dva kusy;
 mečem v meč udeři ránu,

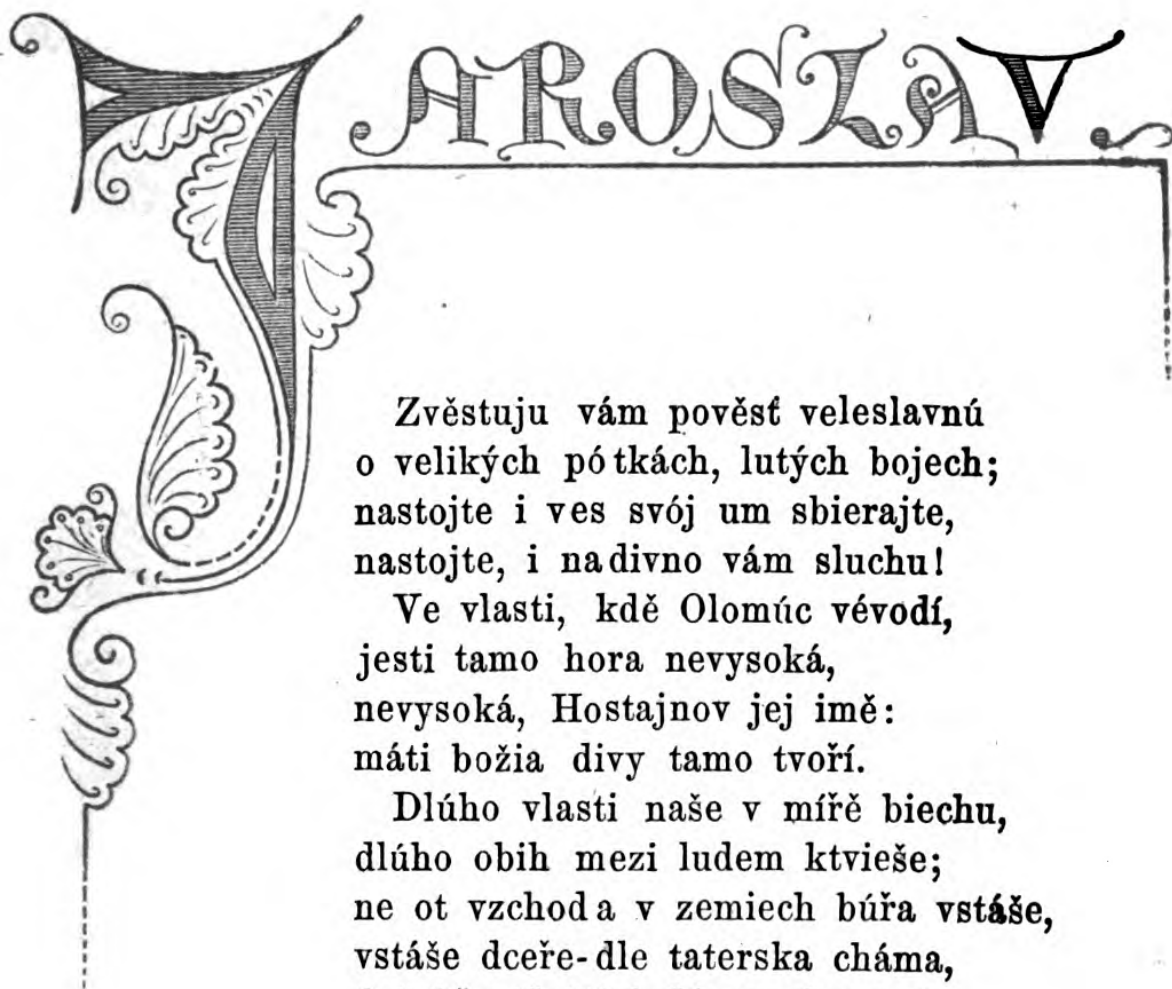
i meč vzletě za ohradu:
 Zdeslav sě na zemi uvrže.
 Zevzni hlahol trub i kotlův.

Oklúči Lubora panstvo,
 i vede jej přede kněze,
 před kniení i před Ludišu.
 Ludiše mu věnec stavi,
 věnec z dubového listie.
 Zevzníe hlahol trub i kotlův.

Báseň tato, psaná veršem osmislabičným, složena jest, jak pravdě se podobá, za doby krále Otakara II. (1253—1278), za něhož turnaje (klánie), zvláštní to, z ciziny uvedený, nový druh starodávného sedání (souboje na koni), ve zvláštní oblibu přišly. Proti cizím turnajům s mnohých stran nemálo horleno; vytýkáno jim, že ta cizota svou nádherou šlechtu na mizinu přivádí, a že jsou pouhou hračkou. Může se tudyž právem za to míti, že pěvec národního smýšlení v době, kde turnaje v modě byly, staré a domácí sedání vylíčiti chtěl, které právě bojovníky vychovává. Historického základu báseň tato nemá; osoby, jež v sedání účastenství mají, jsou od básníka vymyšleny.

Zvěstuju vám pověst veleslavnú
o velikých pótkách, lutých bojech;
nastojte i ves svůj um sbierajte,
nastojte, i nadivno vám sluchu!

Ve vlasti, kdě Olomúc vévodí,
jesti tamo hora nevysoká,
nevysoká, Hostajnov jej imě:
máti božia divy tamo tvoří.

Dlúho vlasti naše v mírě biechu,
dlúho obih mezi ludem ktvieše;
ne ot vzchoda v zemiech búra vstáše,
vstáše dceře-dle taterska cháma,
juž křestěnstí ludé pro kamenie,
pro perly i pro zlato zabili.

Lepá Kublajevna jako luna
uslyše, že vlasti na záchodě,
v siech že vlastech luda mnoho žive;
otpravi sě poznat nraóv cuziech.
Na nohy tu skoči junóv desěť
i dvě děvě ku próvodu jeje;
nahrnuchu, čeho třeba bieše,
i vsedachu vsi na ručie koně,
i brachu sě, kamo slunce spěje.

Jako zora po jutře sě sěje,
 kehdy nad mrkavy šumy vznide:
 tako sě dci Kublajeva chāma
 rozenú i strojnú krású sieše.
 Obvlečena bě vsia v zlatohlavě,
 hrdlo, nádra rozhalena jmieše,
 věnčena kameniem i perlami.

Diviechu sě Němci krásě také,
 záviděchu bohatstvo jej velím,
 střežechú jej púti jeje dráhu,
 vypadnuchu na niu mezi dřevy,
 zabichu ju, i pobrachu zbožie.

Když sie slyše Kublaj, chām taterský,
 če sě sta se dcerú jeho drahú:
 sebra voje se všech vlastí valných,
 těže s voji, kamo slunce spěje.

Slyšechu to králi na záchodě,
 ež chām spěje na ludné jich vlasti;
 srotichu sě druhý ke druhému,
 i sebrachu převelikú vojsku,
 i tažechu polem protiv jemu.
 Na rovni (sě) valnej položichu,
 položichu i chāma zdě ždáchu.

Kublaj káže všem svým čarodějem,
 hadačem, hvězdářem, kúzelníkóm,
 aby zvěstovali, uhodnúce,
 kteraký by konec boj jměl vzieti.
 Sebrachu sě naliť čaroději,
 hadači, hvězdáři, kúzelníci,

na dvě straně kolo rozstúpichu,
 i na dli trest črnú položichu,
 i ju na dvě pólě rozčepichu:
 prvej pólě Kublaj imě vzděchu,
 vterej pólě králi imě vzděchu,
 vetchými slovesy nad sím vzpěchu.
 Počechu trsti spolu vojevati,
 i trest Kublajeva svíceziše.

Vzradova sě mnostvie vsieho luda,
 prokní teče ruče koněm svojim,
 i do řad sě voje postavichu.

Křestěné ni světi neiměchu,
 a hnachu bez uma v řady pohan,
 s takú pýchú, jakú sílu jměchu.

Tu sě prvý boj v hromadu srazi:
 stírelý dščichu jako příval s mrakóv,
 oščepóv lom jako rachot hroma,
 blsket mečev jako oheň bůře.
 Obě straně jarobujnú silú;
 druha družě postúpati brání.
 Pohany juž mnostvie křestfan hnáše,
 i juž by jim byli odoleli,
 by nepřišli čaroději v nově
 přinesúce ty trsti rozčepené.
 Tateré sě vele zapolechu,
 na křestfany luto vyrazichu:
 tako krupo je po sobě hnachu,
 že je jak zvěř plachý rozprnuchu.

Tu ščit leže, tu helmice drahá,
tu kón vleče v střemnech vojevodu,
tu sien ješutno v Tatary teče,
ande milosrdie pro bók prosí.

Tako Tateré sě rozvojichu:
vz křestany daň četnú položichu,
dvě králevstvě sobě podmanichu:
starý Kyjev i Novýhrad prostran.

V skořě roznosi sě hoře v zemiech,
po vsěch vlastech lud sbierati stanú;
postavichu čtyřie valné voje,
obrovichu vrastvie s Tataříny.

Tateré sě hnuchu v pravú stranu.
Jak mrak črný, kehdy ledem hrozí
posúti úrody tučných polí:
tako by roj slyšán ot daleka.

Naliť Uhřie v setniny sě shlukú,
naliť oruženi s nimi střetnú;
a v ješut by chrabrošť, udatenstvie,
v ješut vsie jich drzožtné vspieranie:
Srazúce Tateré středem v řady,
rozprnuchu vsie jich voje četné,
poplenichu vsie, če v zemi bieše.

Otstúpi naděja vsie křestany,
i by hoře hořa vsieho věčšie;
vzmodlichu sě bohu žalostivo,
by je spásal sich Tatar zlostivých:
„Vstaň, o Hospodine! v hněvě svojem,
sprost ny vrahóv, sprost ny stíhajúciech,

potlačiti chtějí dušu našu,
oklúčúce ny vňuž vlci ovce!“

Prvý boj nám ztracen, ztracen vterý
Tateré sě v Polscě rozložichu,
blíže blíž poplenichu vsie vlasti,
dodrachu sě luto k Olomúcu.
Bieda vstane tužšia po krajinách,
niče neby prosto pře pohany.

Váleno deň, váleno deň vterý,
vícestvie sě nikamo nekloni.
Ajta rozmnožie sě Tatar mnostvie,
jak sě množie večerní tma v jeseň,
i u povodňu sich Tatar lutých
kolébáše sě voj křesťan středem,
úsilno sě drúce k siemu chlumku,
na němž máti božia divy tvoří.

„Vzhoru, bratři, vzhoru!“ vola Vneslav,
udeři svým mečem na ščít stříebnu,
i chorúhvú výš nad hlavú toči.
Vsie se vzmuži, vsie v Tatary vnoči;
srazichu sě v jednu sílu silnu,
vyrazichu jako oheň z země
tamo k chlumku iz Tatar přemnostvie.
Zpátečnými kroky chlumkem vzhoru
na podchlumí v šíř sě rozstúpichu,
k spodu súžichu sě v ostrú hranu,
v pravo, v levo pokrychu sě sčítý,
vz ramena vložichu bystrá kopie,
druzí prvé, tako druhým třetí.

Mraky střel tu s hory na Tatary.
 V tom temná noc posula vsiu zemi,
 rozvali se k zemi i k oblakům,
 i zapřeti zraky zapolena
 i křesťan i Tatar protiv sobě.
 V hustě tmě křesťené náspy vrhú,
 náspy zakopané kolkol vrcha.

Když na východě jutro počínáše,
 pozdvíže se vešken tábor vrahův.
 Tábor sien bě strašný; kolkol chluma,
 až do nedozíráma daleka,
 na ručích tu koních vňuž hemžechu,
 nosíce na kopíech napíchané
 hlavy křesťan vz výš k chámovu stanu.
 Shluče se tu mnoství v jednu sílu,
 zaměřichu vsici v jednu stranu,
 i mknuchu se prudko vz chlumeck vzhoru,
 i vzúpichu skřekem vsiestrašivo,
 ež se hory doli rozléhali.

Křesťené na náspech všudy stáchu,
 máti Božia dodáše jim chrabrost,
 napínáchu ruče tuhy luky
 i mácháchu silno ostré meče:
 i by Tatarovóm ustúpati.

I vzjetři se národ Tatar lutých,
 zaměši se chám jich krutým hněvem,
 v tříe prúdy se rozstúpi ves tábor,
 i hnachu třmi prúdy luto vz chlumeck.

Křesťené skácechu dřeves dvadsěť,

vsých dvadesť, čo jich tamo stáše,
 přivalichu klády pokraj násep.

Juž juž Tateré se v náspe hnachu,
 skřekem řvúce až do oblak strašno,
 juž se jechu náspe rozkotati.
 I svalichu s násep klády mocné,
 sie smačkachu Tatary jak črvy,
 sdrťichu je ještě vzdál na rovni.
 I by bojeváno dlúho kruto,
 až noc temná konec bojem zdieše.

Pro bóh! aj nastojte slavný Vneslav,
 slavný Vneslav srazem s násep šípem!
 Krutý žel tu teskné srdce rváše,
 trapná žízň utrobu kruto smáhše,
 sprahlým hrdlem lzali rosnú trávu.

Večer tich tu projde na noc chladnú,
 noc se proměníše v jutro šero,
 i v táboře Tatar klidno bieše.

Deň se rozhořieva na poledne,
 křestěné padachu trapnú žízňú,
 vypražená usta otvierachu,
 pěvše chrapavě k matěři božiej,
 k niej svá umdlá zraky obracechu,
 žalostivo rukama lomichu,
 ot země do oblak teskno zřechu.

„Nevzmožno nám déle žízňú trátí,
 nevzmožno (nám) pro žízň vojevati;
 komu zdravie, komu drah živótek,
 tomu v Taterech milosti ždátí.“

Tako řechu jedni; tako druzi:
 „Trapněje zhynúti žízňú meča;
 v porobě nám bude vody dosti.“
 „Za mnú, kto tak smýšle!“ vece Vestoň,
 „za mnú, za mnú, koho vy žízň trápí!“

Tu Vratislav jak túr jarý skoči,
 Vestoňa za silně paži chváti,
 die: „Prorado! skvrno křesťan věčná!
 v záhubu chceš vrci dobré ludi?
 Ot boha nám milost ždáti chvalno,
 ne v porobě ot sveřepých Tatar.
 Neroďte, bratřie, spěti v pahubu!
 Přetrpěchom, najlutěje vedro,
 bóh ny sílil v rozháralé póldne;
 bóh nám sešle pomoc ufajúcím.
 Zastyďte se, mužie, takých řečí,
 ač se hrdinami zváti chcete.
 Pohynem-li žízňú na siem chlumcě,
 smrt sie bude bohem zaměřena;
 vzdámy-li (se) mečem našich vrahóv,
 sami vražbu nad sobú spáchámy.
 Mrzkost jest poroba Hospodinu,
 hřiech, v porobu samochťiec dáti šíju.
 Za mnú pojdte, mužie, kto tak smýšle,
 za mnú před stolec matere božiej!“

Ide za niem mnostvie k kaplě světěj:
 „Vstaň, o Hospodine! v hněvě svojem,
 i povyš ny v krajinách nad vrahy,
 vyslyš hlasy k tobě volajúcie!“

Oklúčení smy lutými vrahy,
 vyprošť ny z osidl krutých Tatar,
 i daj svlaženie utrobám našim;
 hlasonosnú oběť tobě vzdámy!
 Potři v zemiech našich nepřátely,
 shlaď je u věk a věky věkoma!“

Aj hle, na vznojeném nebi mráček!
 vzdujú větrí, zahučie hrom strašný,
 chmuráše se tuča po vsiem nebi,
 blsky rázráz bijú v stany Tatar:
 hojný přieval pramen chlumský zživi.

Minu bůra. — Voje v řady hrnú;
 ze všech vlastí, ze všech krajín země
 k Olomúcu chorúhvi jich vějú.
 Těžcí meči po bocích jim visa,
 plní túli na plecech jim řehcú,
 jasní helmi jim na bujných hlavách,
 i pod nimi rúčí koni skáčú.
 Vzezvučali hlasi rohóv lesních,
 udeřili zvuky bubnóv břeskných.
 Nalít srážajevě straně obě:
 podvihaje se mhla ote pracha,
 i by pótká krutá posledněje.
 Vznide chřest i drnket ostrých mečev,
 vznide siket kalených střel strašný,
 lom oščepóv, rachet kopí bystrých.
 I by klánie, i by porúbánie,
 i by lkánie, i by radovánie.
 Krev se vale jak bystriny dščevy,

mrch tu ležeše jak v lesě dříevie.

Siemu hlava na dvě rozčepena,
siemu srubeně stě rucě obě,
sien sě kotie s oře pře druhého,
i sien zeřivý své vrahy mlátí
jak po skalách lutá búra dřeva;
siemu v srdce po jílce meč vtasí,
i siemu Tatařín ucho stříže.

Uh! by ryk, stenání žalostivo!
křestěné počechu utiekati,
Tateré je lutým davem hnáti.

Ajta Jaroslav jak orel letě!
tvrdú ocel na mohúcech prsech,
pod ocelí chrabrost, udatenství,
pod helmicú velebyster věhlas;
jarota mu z žhavú zrakú pláše.
Rozkacen hna, jako lev drážlivý,
když mu teplú krev sě uda zřieti,
kehdy nastřelen za lovcem žene:
tako zlutí sě, vz Tatary trčí.

Česie za niem jako krupobitie.

Vrazi kruto na Kublajevica,
i by pótka ovsěm velelutá.

Srazista sě oba oščepoma,
zlomista je oba velím praskem.

Jaroslav, ves ve krvi s ořem zbrocen,
mečem Kublajevica zachvátí,
ot ramene šúrem kyčlu protče,

tako ž' spade bezduch mezi mrchy.
Zarachoce nad niem túlec s lukem.

Uleče se ves lud Tatar lutých
otmetáše dřevce siehodlúhé,
palováše tu, kto téci móže,
tamo, otkad slunce jasno vstává.
I by prosta Hana Tatar vrahóv.

Historický zpěv tento líčí, kterak divocí Tatarové do klidných zemí západních vtrhli, přes sesutiny říše Ruské do Uher, do Polska a do Moravy se dostali, až konečně na Hostýně a u Olomouce pomocí vojska českého, Jaroslavem ze Šternberka vedeného, poraženi byli r. 1241. (Palacký, Dějiny I. 2, 176.; Zap, Čes.-Mor, Kron. I. 794.)

Báseň, psaná veršem desítislabičným, složena jest teprv několik let po události samé.

Ach ty róže, krásná róže!
čemu si raně rozkvetla?
rozkvetavši pomrzla?
pomrzavši usvědla?
usvěděvši opadla?

Večer seděch, dlúho seděch,
do kuropěnie seděch,
nic doždati nemožech,
vsie dřiezhy, lúčky sežžech.
Usnuch. Snieše mi se ve sně,
jako by mně, nebožcě,
na pravej rucě s prsta
svlekl se zlatý prstének,
smekl se drahý kamének.

Kamének nenadjidech,
zmilitka sě nedoždech.

Báseň tato jakož i všecky, které následují, jsou básně lyrické. Jsoutě to vesměs písně prostonárodní, vynikající jemným, hlubokým citem, libou prostotou a pěknými obrazy. Složeny jsou v dobách nestejných, některé z nich nepochybně již za doby pohanské, z kteréž zachovaly se ústním podáním.

V písni této pronáší se něžným způsobem touha milenky po milém. Verš jest sedmi- a osmislabičný

Věje větříček s kniežeckých
lesův,

běže zmilitka ku potoku,
nabiera vody v kovaná vědra.
Po vodě k děvě kytice plyje,
kytice vonná z viol a růží.
I je sě děvka kyticu lovit,
spade, ach! spade v chladnú vo-
dicu.

Kdabych věděla, kytice krásná!
kto tebe v kyprú zemicu sáze:
tomu bych dala prstének zlatý.

Kdabych věděla, kytice krásná!
kto tebe lýkem hebůčkým sváza:
tomu bych dala jehlicu z vlasův.

Kdabych věděla, kytice krásná!
kto tě po chladnej vodici pustí:
tomu bych dala vieňek svůj s hlavy.

I tato báseň jeví, jako předešlá, něžné toužení milenčino
po milenci. Verš jest desítislabičný.

AFRODY.

Jde má milá na jahody
na zelená borka,
zadrieše si ostré trnie
v bělitékú nožicu.
Nemóže moje zmilitka
na nožicu vstúpiti.

Ach, ty trnie, ostré trnie!
čemu si bol zdělo?
Za to budeš, ostré trnie,
z borek vymýtěno.

Poždi, milá, v pochládečce
v zelené borečce;
já z doběhu na palúček
po konieček biely.

Konieček se na palúce
v hustej trávě pase;
moje milá v pochládečce
na milého ždaje.

Je se milá žalovati
po tichútku v borcě:
Ach! če řekne moje máti?
Jáz nešťastná roba!

Vezdy mi říkáše máti:
Chovaj se junoší!
Čemu se junoší chovati,
kdaž sú dobří ludie?

I přijedech na koníce,
jako sniežek bielém;
skočich s koně, viezech na suk
za stříbrnú uzdu.

Objech děvče, přižech k srdcu,
i celovach ústa;
i zabude krásná děva
v nožici bolný trn.

Laskachom sě, milovachom,
slunce na záchodě.
Pojeď, milý, rúče domov,
slunečko nám zajde.

Vskočich rúče na konieček,
jako sniežek biely,
i vzech zmilitku v náručie
otjedech s niú domov.

V písni této obrazí se dovádívá bujnost věku mladistvého.
Rozměr je strofický. V čtyřřádkové strofě střídá se verš osmi-
slabičný s šestislabičným.

---

ezhulice

V širém poli dúbec stojí,
na dúbci zezhulice
zakukáše, zaplakáše,
že nenie vezdy jaro.

Kakby zráló žitko v poli,
by vezdy jaro bylo?
Kakby zráló jablko v sadě,
by vezdy léto bylo.

Kakby mrzli klasi v stožě,
by vezdy jeseň byla?
Kakby děvě těžko bylo,
by vezdy sama byla!

Píseň tato dává na jevo, že nemá dívka v lásce, v jaře to života, neustále se kochati, než i o to dbáti, aby sama nezůstala. Ve strofě čtyřřádkové střídá se osmislabičný verš se sedmislabičným.

Ach, vy lesi, tmaví lesi,
lesi Miletínští!

Čemu vy se zelenáte
v zimě, letě rovno?

Ráda bych jáz neplakala
nemútila srdce.

A řekněte, dobří ludie,
kto by neplakal zdě?

Kdě můj otčík, otčík milý?
Zahřeben v rovečce.

Kdě moje máti, dobrá máti?
Trávka na niej roste.

Ni mi bratra, ni mi sestry,
junošu mi vzechu!

Píseň tato projevuje žalost dívky nad ztrátou rodičů a milence. Ve strofě dvourádkové střídá se osmislabičný verš se šestislabičným.

KŘIVÁNEK

Pleje děva konopě
u panského sada;
pytá se jiej skřivánek,
pro če žalostiva?

Kakbych mohla ráda býti,
malitký skřivánče?
otvedechu zmilitka
u kamenný hrádek.

Kdybych pérce iměla,
písala bych listek;
ty malitký skřivánče,
ty by s niem tam lefal.

Nenie pérce, nenie blánky,
bych písala listek;
pozdravuj drahého pěniem,
že zdě hořem nyju.

V písni této jeví se bolest milenčina, že jí milého odvedli na kamenný hrádek. Strofa je čtyřřádková: první a třetí řádka je sedmislabičná, druhá a čtvrtá šestislabičná.

RUKOPIS ZELENHORSKÝ.

Rukopis Zelenohorský má jmeno své od zámku Zelené Hory blíže Nepomuku, kdež r. 1817 od Jos. Kováře, důchodního knížete Hier. Colloredo-Mannsfelda, nalezen jest. Sestává ze dvou stejných kusů pergamentu, které u prostřed jsouce svázaný čtyry listy v osmerce činí. Dle písma, které běžíc mezi vodorovnými čarami poněkud latinskému se podobá, pochází z osmého neb devátého století a jest tudyž nejstarší památka literatury české a vůbec slovanské.

Rukopis Zelenohorský zavírá v sobě *dva zlomky* básní, které známy jsou pode jmenem *Sněmu* a *Libušina soudu*. Jsou psány veršem desítislabičným.

S N Ě M.

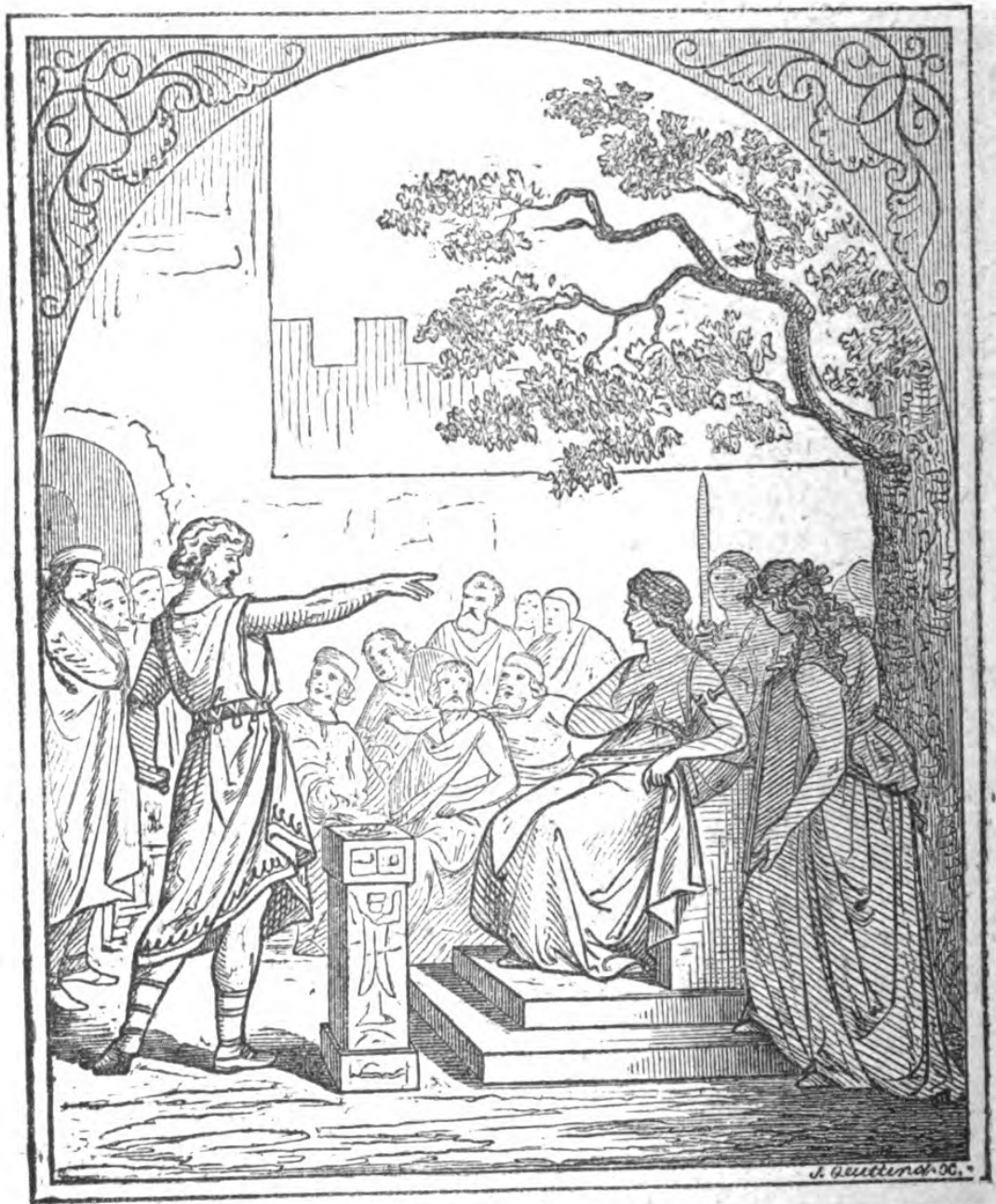
---

vsiak ot svej čelědi vojevodí:
mužie pašú, ženy ruby stroja,
i umre-li glava čelědina,
děti vsie tu zbožiem v jedno vladú,
vladyku si z roda vyberúce,
ký plezně-dlě v sněmy slavny chodí,
chodí s kmetmi, s lěchy, vladykami.
Vstachu kmeté, lěsi i vladyky,
pochválichu pravdu po zákonu.

Jest to konec nějaké větší básně. Zůstalé z ní verše obsahují ukončení jakéhosi sněmu, který z kmetů, lechův a vladyk se skládal.

LIBUŠIN SOUD.

„Aj, Vletavo, če mútiši vodu?
če mútiši vodu strěbropěnú?
Za tě lutá rozvlajaše búria,
sesypavši tuču šíra neba,
oplákavši glavy gor zelených,
vyplákavši zlatopieskú glínu?“

„„Kako bych jáz vody nemútila,
kegdy sě vadíta rodná bratry,
rodná bratry o dědiny otnie!
Vadíta sě kruto mezu sobú
lutý Chřudoš na Otavě krivě,
na Otavě krivě zlatonosně,
Stiaglav chraber na Radbuzě chladně;
oba bratry, oba Klenovica,
roda stara Tetvy Popelova,
jenže pride s pleky s Čechovými
v sieže žírné vlasti přes tři řěky.““

Priletieše družná vlastovica,
priletieše ot Otavy krivy,
sěde na okence rozložito,
v Lubušině otně zlatě sědlě,
sědlě otně světě Vyšegradě,
běduje i narícaje mutno.

Kdy sie slyše jejú rodná sestra,
 rodná sestra v Lubušině dvorě,
 sprosi kněžnu utr Vyšegradě:
 na popravu ustaviti pravdu,
 i pognati bratry jeja oba,
 i súditi ima po zákonu.

Káže kněžna vypraviti posly:
 po Svatoslav ot Lubice bielé,
 ideže sú dúbraviny uné,
 po Lutobor s Dobroslavska chlemca,
 ideže Orlicu Labe pije,
 po Ratibor ot gor Krekonoší,
 ideže Trut pogubi saň lutu,
 po Rodovan ot Kamenna Mosta,
 po Jarožír ot bred vletorěčných,
 po Strězibor ot Sázavy ladny,
 po Samorod se Mže strěbronosné,
 po vsie kmeti, lěchy i vladyky,
 i po Chrudoš i po Stiaglav bratry,
 rozvaděma o dědiny otnic.

Kda sě sněchu lěsi i vladyky
 v Vyšegradě (v Lubušině sědlě),
 prokní stúpi rozenia-dlě svěgo:
 stúpi kněžna v běle stvúci rizě,
 stúpí na stól oteň v slavně sněmě.

Dvě věglasně děvě (vystúpistě),
 vyučeně věšcbám vítězovým:
 u jednej sú desky pravdodatné,
 u vtorej meč krivdy kárající,

protiv ima plameň pravdozvěsten,
i pod nima svatocudná voda.

Poče kněžna s otnia zlata stola:

„Moji kmeté, lěsi i vladyky!
se! bratroma rozrěšite pravdu,
jaže vadíta sě o dědiny,
o dědiny otnie mezu sobú.

Po zákonu věkožizných bogóv
budeta im oba v jedno vlásti,
či sě rozdělíta rovnú měrú.

Moji kmeté, lěsi i vladyky!
rozrěšite moje výpovědi,
budetě-li u vás po rozumu.
Nebudetě-l' u vás po rozumu,
ustavite ima nový nález,
ký by smieril rozvaděna bratry.“

Klaněchu sě lěsi i vladyky,
i počechu ticho govoriti,
govoriti ticho mezu sobú,
i chváliti výpovědi jeje.

Vsta Lutobor s Dobroslavska chlemca,
je sě tako slovo govoriti:

„Slavná kněžno s otnia zlata stola!
výpovědi tvoje rozmýslěchom,
seber glasy po národu svému.“

I sebrastě glasy děvě súdně,
sbierastě je u osudie svaté,
i dastě je lěchóm provolati.

Vsta Radovan ot Kamenna Mosta
 je sě glasy číslem přegliedati,
 i věčinu provolati v národ,
 v národ k rozsúzeniu na sněm sboren:

„Oba rodna bratry Klenovica,
 roda stara Tetvy Popelova,
 jenže pride s pleky s Čechovými
 v sieže žírné vlasti přes tri řeky,
 směřita sě tako o dědiny:
 Budeta im oba v jedno vlásti!“

Vstanu Chrudoš ot Otavy krivy,
 žleč sě jemu rozli po utrobě,
 trasechu sě lutostiú vsi údi;
 máchnu rukú, zarve jarým túrem:
 „Gore ptencem, k nimže zmija vnorí!
 gore mužem, imže žena vlade!
 Mužu vlásti mužem zápodobno,
 prevěncu dědinu dáti pravda.“

Vsta Lubuša s otnia zlata stola,
 vece: „Kmeté, lěsi i vladyky!
 slyšeste zdě poganěnie moje;
 suďte sami po zákonu pravdu.
 U nebudu vám súditi svády.
 Volte muža, mezu sobú rovna,
 ký by vládl vám po želězu...
 Dievčie ruka na vy k vládě slaba!“

Vsta Ratibor ot gor Krekonoší,
 je sě tako slovo govoriti:
 „Nechvalno nám v Nemcích iskati pravdu:

u nás pravda po zákonu svatu,
 juže prinesechu otci naši
 v sieže (žírné vlasti přes tri řěky).“

V zlomku tomto vypisuje se rozepře dvou bratří Chrudoše a Štaglava, synů Klenových, kteří po smrti otcově o dědictví se rozvadili. Starší Chrudoš chtěl totiž dle cizího způsobu vládnouti celou pozůstalostí na ujmu mladšího Štaglava. I donesla se zpráva o tom kněžně Libuši, kterážto shromáždivši soud zemský, kázala předeň pohnati rozvaděné bratry. Rozsudek vynesen po domácím právu v ten smysl, že oba bratří společně dědictvím mají vládnouti, na čemž nepřestáváje Chrudoš, pohaněl kněžnu Libuši. Tato vzdavši se za tou příčinou soudnictví, jak se podobá, Přemysla za manžela pojala. (Palacký, Dějiny I. 1. 105. Zap, Čes.-Mor. kron. I. str. 70.)

26

O B S A H.

Rukopis Královédvorský.

	Stránka
Záboj, Slavoj i Luděk	7
Čestmír i Vlaslav	16
Jelen	25
Zbyhoň	27
Oldřich i Boleslav	30
Beneš Heřmanův	35
Ludiše i Lubor	39
Jaroslav	45
Róže	58
Kytice	60
Jahody	61
Zezhulice	64
Opuščená	65
Skřivánek	66

Rukopis Zelenohorský.

Sněm	69
Libušin soud	71

2521

Rukopis

Illustrované vydání.

Královédvorský.

KRESLIL AKADEMICKÝ MALÍŘ

JOSEF SCHEIWL.

TEXT UPRAVIL A ÚVODY OPATŘIL

prof. J. KOŘÍNEK.

V PRAZE.

NÁKLADEM KNIHKUPECTVÍ I. L. KOBRA.

Knihy české,

vydané nákladem knihkupectví I. L. Kobra v Praze, jichž dostati lze ve všech knihkupectvích jakož i u našich jednatelů:

Frant. X. Svobody

B Á S N Ě.

Chladem a teplem. — V záhybech společnosti. — Paprsky. — Drobné zrní. — Širokým proudem.

Cena 1 zl. 40 kr.

Písně milostné.

Cena 1 zl. 50 kr.

Vítězslava Háška

V e ě r n í p í s n ě.

Šesté, rozmnožené vydání.

1882; m. 8. (80 str.) 60 kr., skv. váz. 1 zl. 20 kr.

Františka Lad. Čelakovského

R ů ž e s t o l i s t á.

Báseň a pravda.

Páté, kritické vydání, které zredigoval Frant. Z á k r e j s.
S podobiznou spisovatelovou, illustrov. titulem a 2 inicialkami.
12. (62 str.) 48 kr., váz. skv. 1 zl. 12 kr.

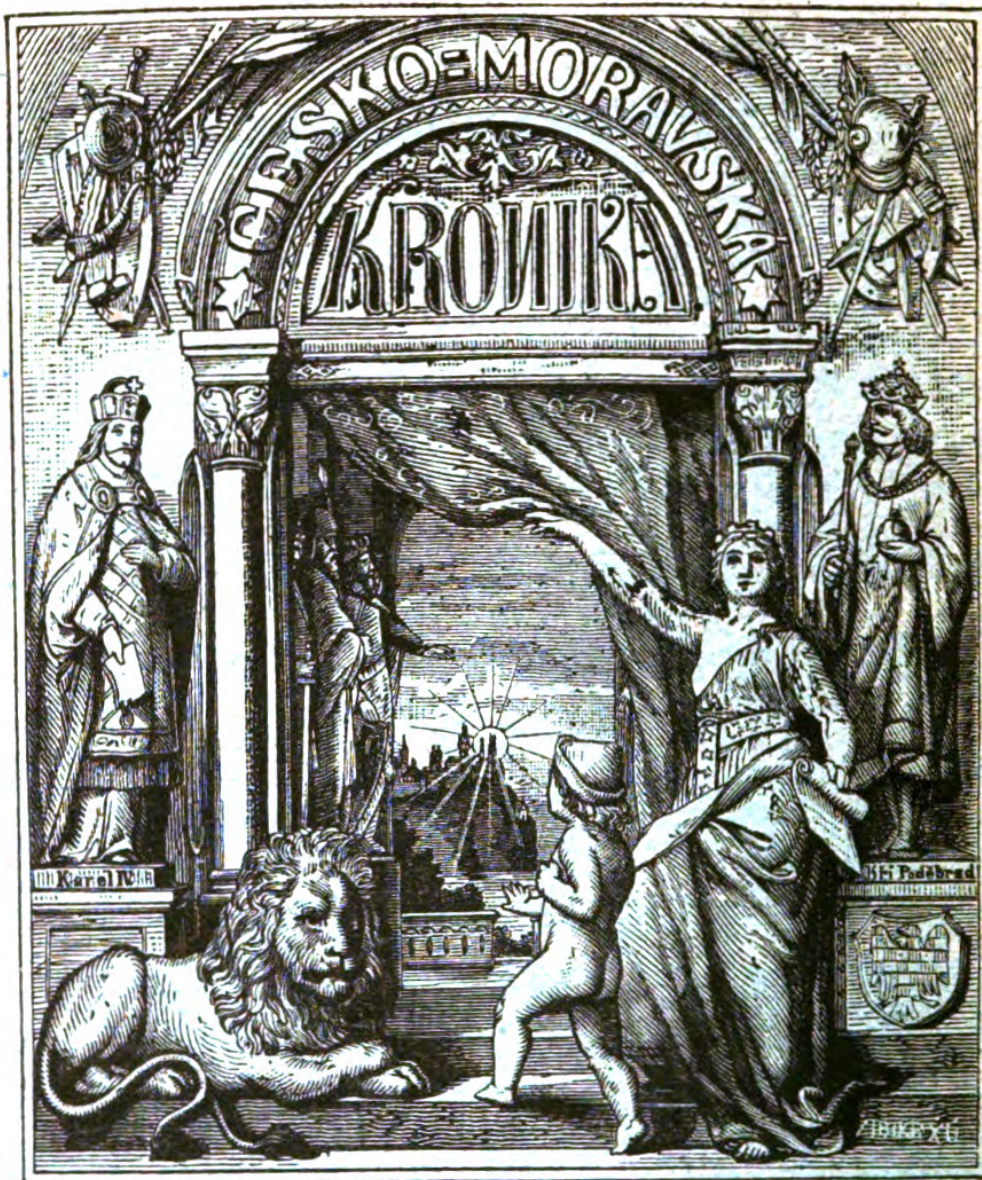
M á j.

Báseň romantická od KARLA HYNKA MÁCHY.

Druhé, ilustrované vydání.

8. (39 str. na velínovém papíře) 80 kr., skv. váz. 1 zl. 60 kr.

Svobodomyslně, prostonárodně a pravdivě sepsaná

Složili Karel Vlad. Zap a Josef J. Kořán.

**Ozdobena více než 400 vyobrazeními dle původních výkresů
Petra Maixnera, Ant. Königa, Jos. Sheiwla a jiných umělcův vla-
steneckých.**

Druhé, laciné vydání. — Posud vydáno 67 sešitů po 50 kr.

Národní knihtiskárna I. L. Kobra v Praze.

